

[Akceptuję](#)

W ramach naszej witryny stosujemy pliki cookies w celu świadczenia państwu usług na najwyższym poziomie, w tym w sposób dostosowany do indywidualnych potrzeb. Korzystanie z witryny bez zmiany ustawień dotyczących cookies oznacza, że będą one zamieszczone w Państwa urządzeniu końcowym. Możecie Państwo dokonać w każdym czasie zmiany ustawień dotyczących cookies. Więcej szczegółów w naszej [Polityce Prywatności](#)

[Portal](#) [Informacje](#) [Katalog firm](#) [Praca](#) [Szkolenia](#) [Wydarzenia](#) [Porównania międzylaboratoryjne](#)
[Kontakt](#)

[Laboratoria](#)
[.net](#)
[Innowacje](#)
[Nauka](#)
[Technologie](#)

[Logowanie](#) [Rejestracja](#) [pl](#)

Newsletter

zapisz się

Naukowy styl życia

Nauka i biznes

- [Nowe technologie](#)
- [Felieton](#)
- [Tygodnik "Nature"](#)
- [Edukacja](#)
- [Artykuły](#)
- [Przemysł](#)

[Strona główna](#) > [Informacje](#)

Emocje napędzają wirale

Wirale, takie jak fałszywe obrazy komety 3I/ATLAS, pokazują, jak emocje i prestiż źródła potrafią przebić dowód. Zespoły z Politechniki Warszawskiej, UJ i SWPS opisują mechanizmy polaryzacji opinii oraz skuteczność treningów rozpoznawania manipulacji.

W ostatnich tygodniach widzieliśmy, jak zwykła kometa staje się statkiem kosmicznym. Wątek komety 3I/ATLAS, w połączeniu z hasłem „międzygwiazdna”, idealnie ilustruje, jak działa dzisiejszy wiral. Wystarczy dorobić naukową etykietę (im „większe” logo, tym lepiej) i wyostrzyć obraz tak, by przypominał techniczny obiekt. Tymczasem oficjalne ujęcia z Hubble’a i z misji ESA pokazują rozmytą komę (pyłowo-gazowa atmosfera otaczająca jądro komety) i ogon — dokładnie tak, jak zwykle wyglądają komety w realnych danych, zwłaszcza fotografowane z dużej odległości i śledzone na tle smug gwiazd. To nie okręt, tylko pył i lód ogrzane Słońcem, co widać na materiałach z obserwatoriów, animacjach ExoMars i komunikatach z Gemini/NOIRLab. Takie obrazy są jednak mało efektowne, a więc mniej „klikalne”. Emocja wygrywa z dowodem, a nieuprawnione odwołanie do autorytetu (np. logotypu agencji) działa jak skrót myślowy, który wzmacnia wiarę w atrakcyjny wymysł.

Ten stan rzeczy niepokoi naukowców — i to nie tylko za granicą. W badaniu z Politechniki Warszawskiej zaproponowano model dwóch baniek opinii, połączonych mostami – kanałami realnego wpływu (wspólni znajomi, lokalni liderzy, media, fora). Model nie ocenia, kto ma rację, a jedynie pokazuje jak rozprzestrzeniają się opinie ([Physical Review E](#)).

Weźmy na przykład spór o szczepienia. Gdy mosty są słabe, obozy pro- i antyszczepionkowy mówią głównie do swoich członków. Artykuły opiniotwórcze i prześmiewcze memy krążą wewnątrz grup, a „tamtych” widzi się jedynie przez złośliwe, pozbawione kontekstu cytaty lub zrzuty ekranu. Sama współobecność w tej samej przestrzeni nie osłabia więc dezinformacji. Gdy mosty stają się bardzo silne (jedna strona dominuje zasięgiem i tonem), pojawia się próg, po którego przekroczeniu cały system skokowo zlepia się w jeden, ostry, choć niekoniecznie prawdziwy przekaz. Agresywna, jednostronna kampania może w modelu pchnąć system w niepożądany skok, także w stronę nieprawdy.

Lepiej tworzyć wiele mniejszych, wiarygodnych mostów niż inwestować w jedną krzykliwą kampanię, która wywołuje kontrreakcję. Przy asymetrii (jedna grupa podziwia drugą, a druga się odpycha) pojawiają się oscylacje: fale trendów i kontrtrendów – np. znane z polityki cykle „afery – sprostowanie – kolejna afera”. To tłumaczy, czemu spory o szczepienia falują i czemu krótkie, gorące kampanie gasną bez trwałego efektu. Wszystko to przypomina zjawiska z fizyki (przejścia progowe) i jest opisane tą samą matematyką. Najważniejszy wniosek praktyczny jest jednak społeczny: nie chodzi o „więcej kontaktu za wszelką cenę”, tylko o mądre mosty – takie, które łączą właściwych ludzi we właściwy sposób i nie pchają układu w skok do skrajności.

Na poziomie psychologicznym coraz lepiej opisana jest tzw. inokulacja, czyli coś w rodzaju szczepionki poznawczej. To krótkie ćwiczenia podawane z wyprzedzeniem, które uczą rozpoznawać typowe chwytaki manipulacji (fałszywy autorytet, wybiórcze dane, granie strachem), zanim zobaczymy zafałszowany przekaz. Przegląd badań w *Journal of the American Medical Association* podkreśla, że takie prewencyjne uodpornianie najczęściej działa skutecznie, choć efekt słabnie w czasie, a osoby już mocno „zakażone” fałszem reagują słabiej. Stąd ciągła potrzeba podawania dawek przypominających (boosterów) tej „szczepionki”.

Przykładem realnej, prostej inokulacji są cykliczne akcje policji i samorządów pod hasłem „Babcu, Dziadku... Nie daj się oszukać”. Są to spotkania z seniorami uprzedzające typowe sztuczki („na wnuczka”, „na policjanta”), zanim do seniora zadzwoni rzekomy krewny lub funkcjonariusz. Gdy później pojawi się taki telefon, odbiorca częściej rozpoznaje schemat i odkłada słuchawkę. W celu utrzymania efektu stosuje się „dawki przypominające” w postaci krótkich komunikatów lub ulotek.

Na Uniwersytecie Jagiellońskim [wykazano](#), że inokulacja potrafi zmniejszyć tzw. efekt ciągłego wpływu, czyli upór odbiorcy przy fałszu, utrzymujący się nawet po sprostowaniu błędnej informacji. Wyobraźmy sobie, że ktoś czyta alarmujący wpis: „Szczepionka X została wycofana”. I choć później

zobaczy sprostowanie, pierwsze wrażenie zostaje z nim na długo. Okazuje się, że po krótkim uprzedzeniu o technikach manipulacji korekta informacji trafia głębiej i rzadziej przegrywa z tzw. pierwszym strzałem.

Z kolei [zespół SWPS sprawdził](#) wersję inokulacji w grze o szczepieniach. Gracz wciela się w twórcę treści i uczy się rozpoznawać, a nawet stosować „od środka” typowe sztuczki, takie jak podszywanie się pod eksperta, sianie wątpliwości czy trollowanie. Po takim doświadczeniu uczestnicy lepiej identyfikowali chwytły i oceniali „fejki” jako mniej wiarygodne, choć sama gra nie zawsze przekładała się na decyzje w realnym życiu. To sygnał, że oprócz treningu technik potrzebne jest dopasowanie do sytuacji i powtarzanie bodźców.

Inny polski zespół (SGGW i SWPS) przetestował interwencję opartą na uświadamianiu sobie źródła dezinformacji (np. rosyjskiej propagandy). Uczestnicy dostawali krótką informację: „Ta narracja bywa używana przez rosyjskie operacje wpływu. Zwróć uwagę na...”. W pierwszym badaniu widać było poprawę postaw i większą ostrożność, lecz w drugim efekt się nie powtórzył, co uczciwie pokazuje ograniczenia i wrażliwość wyników na inne, nieuwzględnione w badaniu czynniki.

Warto wspomnieć też o uwarunkowaniach prawnych dotyczących treści generowanych przez sztuczną inteligencję. Artykuł 50 właśnie wdrażanego w UE „Aktu AI” (rozporządzenie 2024/1689) wymaga m.in. jasnego informowania, że mamy do czynienia z systemem AI, wyraźnego oznaczania treści wygenerowanych lub istotnie zmienionych przez AI (w tym tzw. deepfake’ów) oraz informowania o użyciu rozpoznawania emocji. Celem tych uregulowań jest zapewnienie odbiorcy wiedzy, co czyta, a twórcom i platformom wspólnej praktyki oznaczania treści. Akt jest wdrażany w latach 2024–2026; równoległe rozwijane są kodeksy praktyk, co ma ułatwić stosowanie tych zasad w codziennej komunikacji.

Źródło: pap.pl

<https://laboratoria.net/aktualnosci/32698.html>

15-06-2026

[Stu najzdolniejszych naukowców dostanie ponad 3 mln zł](#)

Fundacja na rzecz Nauki Polskiej (FNP) ogłosiła listę .

15-06-2026

[Trwa nabór na studia dla popularyzatorów nauki](#)

Do 21 sierpnia trwa nabór na studia podyplomowe "Komunikacja naukowa i popularyzacja nauki".

15-06-2026

[Znamy najlepszych młodych popularyzatorów nauki](#)

W polskim finale konkursu FameLab.

15-06-2026

[Aż połowę studentów cechuje negatywna emocjonalność](#)

Oraz wycofanie z relacji społecznych.

15-06-2026

[Kofeina wpływa na jakość nocnego](#)

wypoczynku

Może skracać sen lub utrudniać zasypianie.

15-06-2026

Myślenie spiskowe towarzyszy człowiekowi od wieków

Wskazał w rozmowie z PAP psycholog dr Michał Kosakowski z UAM.

15-06-2026

Nieufność wobec szczepień ma źródła psychologiczne

Szczepienia są jednym z najskuteczniejszych narzędzi ochrony zdrowia publicznego.

15-06-2026

Prof. Agnieszka Chacińska z Nagrodą Polskiej Akademii Nauk

Biolożka molekularna i dyrektorka Międzynarodowego Instytutu PAN

Informacje dnia: [Stu najzdolniejszych naukowców dostanie ponad 3 mln zł Trwa nabór na studia dla popularyzatorów nauki](#) [Znamy najlepszych młodych popularyzatorów nauki](#) [Aż połowę studentów cechuje negatywna emocjonalność](#) [Kofeina wpływa na jakość nocnego wypoczynku](#) [Myślenie spiskowe towarzyszy człowiekowi od wieków](#) [Stu najzdolniejszych naukowców dostanie ponad 3 mln zł Trwa nabór na studia dla popularyzatorów nauki](#) [Znamy najlepszych młodych popularyzatorów nauki](#) [Aż połowę studentów cechuje negatywna emocjonalność](#) [Kofeina wpływa na jakość nocnego wypoczynku](#) [Myślenie spiskowe towarzyszy człowiekowi od wieków](#) [Stu najzdolniejszych naukowców dostanie ponad 3 mln zł Trwa nabór na studia dla popularyzatorów nauki](#) [Znamy najlepszych młodych popularyzatorów nauki](#) [Aż połowę studentów cechuje negatywna emocjonalność](#) [Kofeina wpływa na jakość nocnego wypoczynku](#) [Myślenie spiskowe towarzyszy człowiekowi od wieków](#)

Partnerzy